

AUSAZ HAUTATUTAKO HERRITARREN LANTALDEAK. GIDA

AURKIBIDEA

01. TESTUINGURUA	7
02. AUSAZKO LANTALDEEN METODOLOGIA	9
2.1. Zer da: definizio bat eta ezaugarri nagusiak.....	9
2.2. Erabilera posibleak: non, zein gairekin eta zertarako erabil daiteke?.....	11
03. AUSAZKO LANTALDE BATEN URRATSAK.....	13
3.1. Bi baldintza betez.....	13
3.2. Ausazko lan taldearen urrats zehatzen proposamen bat; lan faseak eta horiek garatzeko eskema	14
3.3. Kontsentsua eta elkarrizketaren kultura	18
04. TOKIKO ADMINISTRAZIOAK.....	21
05. ERREFERENTZIAK	25
06. LABURPEN ESKEMA	26

SARRERA

Etorkizuna Eraikiz – GipuzkoaLab diru-laguntza programaren xede nagusia honakoa da: Gipuzkoak dituen etorkizuneko erronkei erantzuna emateko planteatzen diren proiektu berritzaileak sustatzea. Norabide horretan, orriotan aurkezten da herritarren partaidetzarako mekanismo baten gida, Gipuzkoako lankidetzazko gobernantzan sakontzeko lagungarria izango dena.

Ausaz hautatutako herritarren lan mahaia: hala izendatu dugu mekanismoa, ausazko herritarren ordezkariak, herritar epaimahaiak, NIPak (gaztelera NÚcleos de Intervención Participativa hitzaren akronimoa)... Horiez guztiez ari gara, eta aldi berean, mekanismo bakoitzaren moldagarritasun eta malgutasuna ere jaso nahi dugu.

Zentzu honetan, mekanismoa ez da berria, baina testuinguru eta momentu zehatz honetan eta lankidetzazko gobernantzaren ideien baitan, paper aktibo eta berritzailea joka dezakeelakoan gaude.

GipuzkoaLab diru-laguntza programaren baitan Aztiker Soziologia Ikerguneak garatu duen proiektu bati itxiera ematera dator gida hau. Landu den proiektuaren helburua hau da:

Herritarren eta administrazioaren arteko partaidetza kultura indartzea, eta horretarako mekanismoen sistematizazioa eta errepikagarritasuna bultzatzea.

Sistematizazioa eta errepikagarritasuna errazte aldera sortu dugu gida. Modu honetan, Gipuzkoako tokiko administrazioentzat herritarrekin lan egiteko partaidetza egitura baliagarri bat eskura jartzen da.

Udal eta tokiko administrazioen errealitateetara ahalik eta gehien hurbiltzeko saiakera egin da gida osoan zehar, udalek Gipuzkoako testuinguruan dituzten baliabide eta ezaugarri nagusiak kontuan hartuz.

Gidaren egiturari dagokionean, 5 atal nagusi jaso dira:

- Testuingurua
- Ausazko lantaldeen metodologia
- Ausazko lantalde baten urratsak
- Tokiko administrazioak: Udal batek martxan jarri nahiko balu, zer egin behar du?
- Erreferentziak

Gida bera herritarren partaidetza mekanismo eta baliabideetan lagungarria izango delakoan, proiektu mota hauek bultzatzen eta laguntzen aritu diren entitateei eskerrak eman nahi zaizkie, Gipuzkoako Foru Aldundiari bereziki, eta prozesu honetan bidelagun izan diren aditu, aritu eta udal administrazioei ere bai. Gida hau eskertze deboluzio bat dela ulertzen dugu.

01. TESTUINGURUA

Gida honen sorrera eta idazte prozesua testuinguru zabalago batean kokatzen da. Izan ere, Aztiker Ikergunea azken hamabost urteetan kultura politikoaren azterketa eta ikerketetan murgilduta ibili da; besteak beste, 2016tik hona Gipuzkoako Foru Aldundiaren eskariz "Gipuzkoarren Kultura Politikoa" izenpean hainbat lan egin dira. Herritarrekin, ordezkari politikoarekin eta hainbat eremutako aditu perfil oso anitzarekin lan egin izan da urte hauetan, eta labur azaltze aldera, ordezkari politikoarekin egindako azken hausnarketa saioetan honako ondorioak adostu ziren:

- Herritarren egungo kultura politikoan eragin beharra nabaritzen da: kontzientzia, ardura, errespetua, komunitatea eta kontsentsuaren lanketaren bidez.
- Egungo sistema ordezkariarekin eragitea komeni da, herritarren partaidetza sistema eta ekintza ezberdinen bidez:
 - » Partaidetza kontzeptuaren adiera konpartitua landuz, bai ordezkari politikoaren artean, bai talde politikoaren artean, eta baita herritarren artean ere.
 - » Partaidetza jarrerak eta jokaerak landuz, finean, partaidetzarako formazioan trebatuz, bai ordezkari politikoak, bai herritarrak eta baita eragile ekonomikoak ere.
- Lurraldearen instituzioetako politika publikoaren kudeaketan, herritarren partaidetza integratzeko sistemak eta mekanismoak zein tresnak sortuz, eredu propio batetik.

Hori dela eta, behar horietan aurrerapausoak eman eta erronkak lortzeko bidean, jadanik mundu mailan hainbat tokitan martxan dauden *ausaz hautatutako herritarren lan mahaien esperientzietan* gehiago sakondu eta praktikan jarri nahi izan da proiektu honen bidez.

02. AUSAZKO LANTALDEEN METODOLOGIA DEFINIZIOA, EZAUGARRIAK, ERABILERA AUKERAK ETA INDARGUNEAK-ZAILTASUNAK

2.1. Zer da: definizio bat eta ezaugarri nagusiak.

ZER DA?

Zozketa bidez hautatutako herritar talde anitz bat da, gai jakin baten inguruan informatu, hausnartu, eztabaidatu eta kontsentsuz erabakiak hartzeko ahalmena aitortzen zaiona.

Horrela, herritar taldearen funtzioa izango da gai bat sakontasunean landu eta, ongizate komunaren ikuspegitik, aukera eta irtenbide egokienak zehaztea.

EZAUGARRIAK

Nolakoa da? Edo zeintzuk dira halako prozesu baten oinarrizko ezaugarriak?

Ausaz hautatutako herritarren lan mahai bat sortzerako momentuan, garrantzitsua litzateke ondorengo jarraibideak kontuan izatea:

- **Hasi eta amaitu.** Galdera edo gai zehatz bati erantzuteko sortu da lantaldea, eta beraz, saio kopuru bat izango du, edo denbora jakin bat (hilabete batzuk, adibidez). Erabakia edo eztabaida amaitzean, taldea desegin egiten da.

Metodologia iraunkor bezala erabili nahi bada, taldea osatzen duten herritarrak aldatu egiten dira denbora tarte baten ondoren.

- **Lagin batekin lanean.** Lantalde mugatu bat da kontuan hartzen dena. Lagina osatuko duten kide kopurua aldatu daiteke (25 herritar, 50, 100...) hainbat ezaugarriengatik: eztabaidatuko den gaia, lurralde eremua (udalerrria, eskualdea, probintzia, erkidegoa), lantaldeari ezarritako funtzioa (informazioa, kudeaketa, proiektuak aukeratzea...), etab.

Laginaren helburua ez da ordeztagarritasun estatistikoa izango duen taldea sortzea, gizartearen aniztasuna ahalik eta era egokienean islatzea baizik. Helburua da gaiaren inguruan iritzi desberdinak eduki ditzaketen taldeetako kideak kontuan hartzea.

Gutxienez hiru adierazleren arabera sortutako lagin deskriptiboa osatu ohi da: sexua, adina eta bizilekua izan ohi dira oinarrizkoak, eta horiez gain, beste hainbat ezaugarriekin ere gurutzatu daiteke: hezkuntza maila, errenta, jatorria/jaiolekua, hirigune / landagune oreka, etab.

- **Joko arauak eta galdera zehatza.** Ohikoena da taldea sortzen denerako proiektuaren sustatzaileak argitu edo landu beharreko gaia zehaztua edukitzea. Norabide horretan, maiz erabiltzen da galdera baten formulazioa, hau da, ausazko taldeak galdera bati erantzuna topatu behar dio prozesuan zehar, eta prozesuaren emaitza galdera horren erantzuna izango da. Horrez gain, garrantzitsua da alde zehatzetatik jakitea emaitzarekin zer egingo den, eta kontu emate bat edota itzulketa moduren bat antolatua egotea horretarako.

- **Informazio eta ikuspegi aniztasuna.** Herritarrek hausnarketarako zein erabakirako beharrezkoa duten informazio guztia izango dute eskuragarri, erabilitako hizkuntzaren ulertetasuna bermatuz. Horrez gain, gai zehatz batek izan ditzakeen ikuspegi guztiak entzuteko edo entzunak izateko aukera ematen da (gizarte eragileak, ordezkariak politikoak, teknikoak, etab.), eta herritarrek euren aukera izango dute entzun nahi dituzten ikuspegi/subjektu horiek proposatu eta aukeratzeko.

- **Deliberazioa.** Deliberazioaren helburua hainbat aukera ikertzea da, adituei entzunda, puntu komunak aztertzea eta, azkenik, talde erabaki bat adostea.

Deliberazioak eztabaida eta hausnarketa kontzeptuak barnebiltzen ditu, eta harago doa: ikuspegi ezberdinen argudioak mahaigaineratu, eztabaidatu eta hausnartu ondoren, azken helburua ikuspegi guztien arteko loturak eta adostasuna bilatzea izango da.

Deliberaziorako teknika egokiak (aurrez aurrekoa izatea, adituekin harremana, etab.) beharrezkoak dira prozesua baldintza egokietan gara dadin, horretarako prestatutako bidelaguntzarekin.

- **Kontsentsua.** Talde bat osatzen duten pertsona guztiek babestu ditzaketen gisako erabakiak modu kooperatiboan garatzea bilatzen duen prozesu bezala ulertzen dugu kontsentsuaren kontzeptua (zabalago garatzen da 3.4.Kontsentsua eta elkarrizketaren kultura atalean)

Talde honek sortutako ondorioak kontsentsu bidez sortuak izan ohi dira, eta horrek prozesuaren ondorioekiko baliagarritasuna azpimarratzen du.

- **Partaidetzarako baldintzak.** Partaidetzarako baldintza optimoak bermatzea (egun eta ordutegiak, zaintza, ordainsaria, etab.) ezinbestekoa da proiektuan herritarrek parte hartzeko eta prozesu arrakastatsua izateko.

Denbora: kontzeptua aipatzen dugu gida honetan etengabe, aurpegi biko txanpona dela jakitun izanik, gaur egungo herritarren dinamika eta bizi ohituren testuinguruan behintzat. "Beharrezko denbora hartzea"ren garrantzia azpimarratzen gabilta, eta aldi berean, jakitun gara prozesu luzeetan, eztabaida eta saio luzeetan, prozesuaren hasieratik amaierara bidean hainbat herritarrek parte hartzeari uzten diotela. Oreka bilatzean egongo da gakoak, noski, eta hori nola egikaritzen den testuinguru bakoitzaren arabera izango da.

Abiapuntutik kontuan eduki beharrekoak:

- **Errolda, lantaldearen sorrerarako ezinbesteko tresna.** Tokiko administrazio batentzat zozketa egiteko baliabide nagusia udal errolda da. Erroldak herritar (ia) guztiei hautatuak izateko aukera berdintasuna bermatzen die. Hauteskunde mahaietarako zozketen kasuan bezala, hautatua izateko probabilitatea ia berdina da.

Zozketa egiteko erabiltzen den prozedura zehatza 4. Tokiko administrazioak: nola jarri martxan ausazko talde bat gure herrian/hirian? kapituluaz azaltzen da.

- **Diziplina anitzen uztartze lana.** Halako prozesu bat bultzatuko duen entitate edo administrazioak hainbat ikuspegi gurutzatuz lan egingo du, besteak beste: Juridikoa, soziologikoa, administratiboa, landu beharreko gai eremuarena... 4. Tokiko administrazioak: nola jarri martxan ausazko talde bat gure herrian/hirian? Atalean garatzen dira ikuspegi hauek urratsez urrats nola uztartzen diren.

2.2. Erabilera posibleak: non, zein gairekin eta zertarako erabil daiteke?.

Zertarako? edo zein momentutan da baliagarria ausazko partaidetza bultzatzea?

Metodologia hau, dauzkan ezaugarriengatik, modu honetako deliberazio eta erabakietarako erabat baliagarria da¹:

- **Sistema demokratikoaren arauak definitzeko.** Beste modu batean esanda, sistema politikoaren beraren ezaugarriak definitzeko: konstituzioa, hauteskunde sistema, bertan parte hartzen duten organoen funtzioak, etab.
- **Gai konplexu zein gatazkatsuetan ekarpen edo soluzioak proposatzeko.** Maiz, alderdi politikoaren artean adostasunetara iristeko zailtasunak eta ezintasunak gainditzeko baliagarria da.
- **Epe luzearen gaiak lantzeko.** Hauteskunde edota legealdi ikuspegiak harago kokatzen dira, presio eta baldintza horiez kanpo jarduten dute eta epe luzearen perspektiban lan egiteko gaitasuna azaltzen da.

Gaiak: Zein gai da egokia ausazko talde batean hausnartu, deliberatu eta erabakitzeko?

Gaiaren hautaketarako honako irizpideak hartu behar dira kontuan:

- Desafio edo erronka bat diren / izan daitezkeen gaiak lirateke egokienak.
- Gizarte osoaren interesekoa den gai bat izango da, komunitate osoari eragingo diona.

Erronka gisa edota galdera gisa formula daiteke. Kasu askotan ausazko taldeak prozesuan zehar erantzun behar duen galdera formulatua izateak asko lagun dezake partaideak inplikatzeko.

Erronka bat gatazka bat ere izan daiteke. Hain justu, gatazkak lantzeko metodologia egokia dela uste da, beti ere erronkei gatazka kudeatu eta soluzio bidean jartzeko ikupegitik eusten bazaie eta metodologikoki proposamen egokia egiten bada.

¹ Gida honen idazleen moldaketa batzuekin, iturri nagusia honakoa da: Democracia por sorteo web orria. <https://democracia-porsorteo.org/para-que/que-decisiones-se-pueden-tomar/>

03. AUSAZKO LANTALDE BATEN URRATSAK

3.1. Bi baldintza betez.

Ausazko lantalde bat garatzerakoan oinarritzko bi baldintza edo urrats betetzea proposatzen da:

INFORMAZIOA

Edozein eztabaida eta erabaki hartzerako momentuan ezinbestekoa dugu informaziorako baliabideak izatea. Baliabideak diogunean, anitzez ari gara: informazioa eskuragarri izatea, era ulerterrazean, iturri anitzetakoak, gaiarekiko ikuspegi eta sentsibilitate ezberdinak jasoko dituen...

Prozesuaren sustatzailea den udal edo entitateak eskuragarri jarriko du informazioa hasietatik, eta aldi berean, herritarrek eskatu eta osatu ahal izango dituzte informazio iturri eskaera berriak.

Horrez gain, informaziorako baliabideak diogunean, denbora² baliabidez ere ari gara: informazioa jasotzeko, entzuteko, barneratzeke, galdera eta zalantzak argitzeko denbora hartzeaz, hain zuzen.

DELIBERAZIOA

Hausnarketarako eta eztabaidarako nahikoa baliabide eskaini behar dira.

Lehenik eta behin, hausnarketarako galdera eta hausnarketaren beraren helburua ongi zehaztua izatea ezinbestekoa da. Zeren inguruan eztabaidatuko dugu eta zertarako? Adibidez, honakoa izan daiteke egoera bat edo hasierako galdegai bat: "erabaki bat hartuko dugu eta deliberazioan erabaki aukera ezberdinak zerrendatu eta baloratuko ditugu". Eztabaidagaia zenbat eta zehatzagoa izan, orduan eta hobeto zentratuko da gaia eta (ber)kokatuko da prozesua

Horrez gain, eztabaida egituratua eta ordenatua izango da. Hala gerta dadin, baldintza egokiak sortu eta bidelaguntza eskainiko da. Parte hartzaileen arteko aukera berdintasuna ziurtatzea bideratzaileen lana izango da, berdintasun hori bermatuko duten teknika eta dinamikak erraztuz.

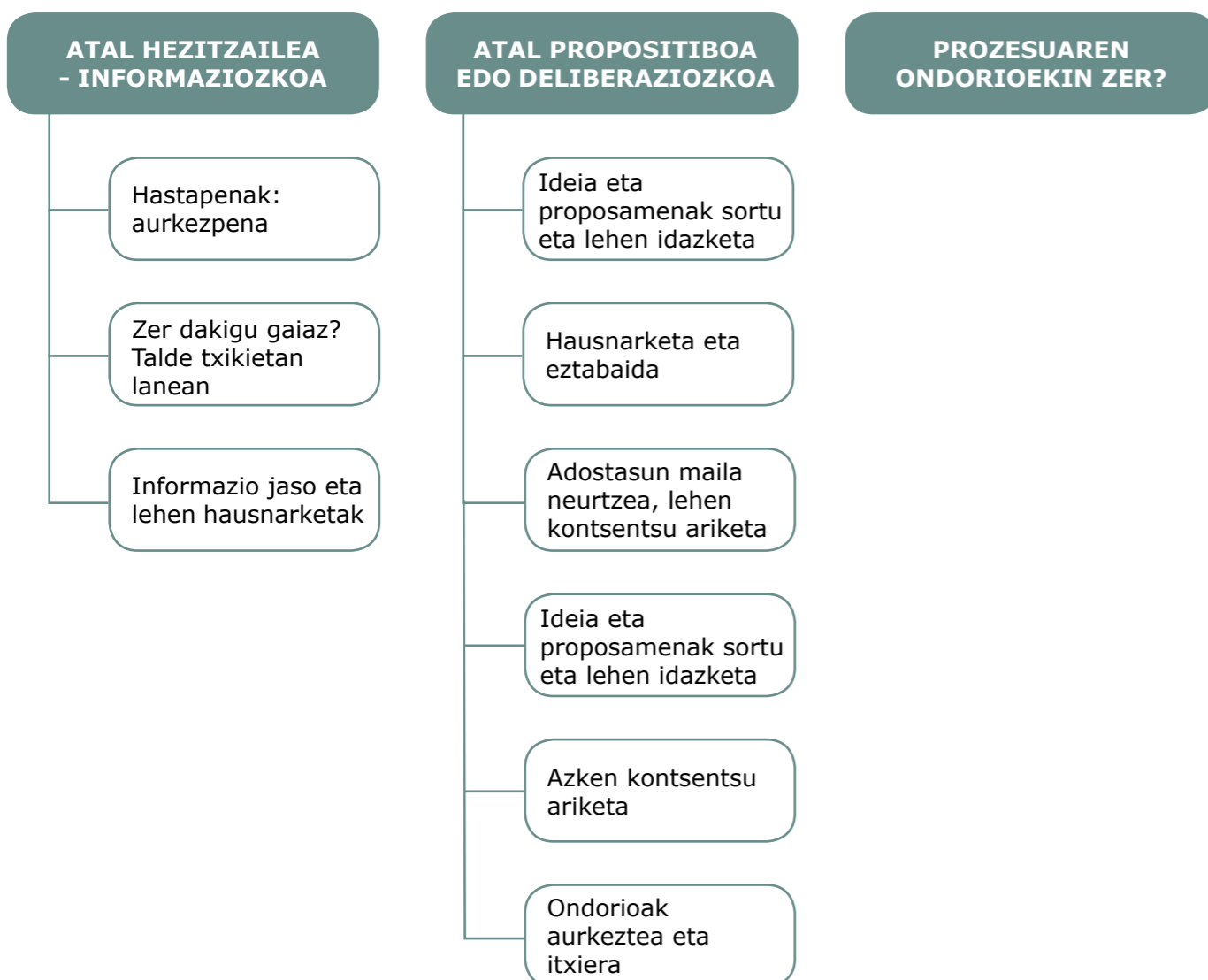
Azkenik, denbora nahikoa eta kalitatezkoa eskaintzea garrantzitsua da deliberaziorako: aukera guztiak arakatzeko denbora hartu, denen ikuspegiak jaso eta kontsentsu bidezko erabakiak hartzeko beharrezko denborak errespetatu (kontsentsuaz ariko gara *3.4. Kontsentsua eta elkarrizketaren kultura* atalean).

² Denbora: ezaugarrien atalean azaldu da denboraren ingurukoan kontuan izan beharrekoak

3.2. Ausazko lan taldearen urrats zehatzen proposamen bat; lan faseak eta horiek garatzeko eskema.

Prozedura metodologikoa bi atal nagusitan antolatu da: atal hezitzailea-informaziozkoa, eta atal propositiboa-deliberaziozkoa. Ondoren, atal bakoitza hainbat urratsen bidez garatu da.

Orri hauek irakurtzerakoan kontuan izan bi atalak ezinbestekoak izan arren, prozesuaren, egoeraren eta testuinguruaren arabera antolatu eta moldatuko direla. Segidan, oinarrizko eredu eta urratsak proposatzen dira, baina ondoren sustatzaile bakoitzak bere errealitatera egokituko ditu.

ATAL HEZITZAILEA - INFORMAZIOZKOA

Helburu nagusia da parte hartzaileek, hausnarketa egiteko eta erabakia hartzeko, gaiaren inguruan entzun eta jakin behar duten guztia jasotzea. Egoera eta kasuaren arabera saio bat, bi edo beharrezko guztiak antola daitezke.

Saio horiek prozesuaren hasiera ere badira. Honako urratsak eduki ditzakete:

- **Hastapenak: aurkezpena**
Herritarrak abiatzear den prozesuan kokatzeko beharrezko informazioa eskainiko zaie, kasuan kasu aldatuko dena. Honako puntu hauek edo hauetako batzuk landu daitezke:
 - » Prozesuaren sustatzaileak (Udala edo beste norbait) prozesuarekiko eta proiektuarekiko hartzen duen konpromisoa / zein konpromiso duen.
 - » Zer dela eta erabaki du Udalak/sustatzaileak gai honi heltzea? Zer dela-eta erabaki da halako prozesu bat herritar lantalde batekin garatzea?
 - » Herritarren lantaldeak erantzungo duen galdera formulatu.
 - » Ausaz hautatutako herritarrak: nola hautatu dira? Metodologia (definizio, ezaugarri nagusiak) eta taldearen sorrerarako urratsak azaldu.
 - » Prozesuan aurreikusitako urratsak, datak, etab.

Horrez gain, herritarren arteko harremanak sortzeko eta elkar ezagutzen hasteko teknikak erabil daitezke hastapen honetan.

- **Zer dakigu gaiaz? Talde txikietan lanean.** Gaiak dakiguna/dakitena arakatzeko momentua da, gaira hurbiltzeko taldetxoak sortuz. Galder honen laguntzaz ari daitezke talde txikietan, adibidez: zein informazio behar dut gai honen inguruan erabaki bat hartzeko? Zein ikuspegi ezberdin daude gai honen inguruan eta nola egin ikuspegi ezberdinak entzuteko
Ondoren, informazio hori emango duen pertsona-talde egokiena proposatuko dute: nork eman dezake gai honen inguruko informazioa herritarroki ulertteraza egingo zaigun moduan?
- **Informazio jaso eta lehen hausnarketak.** Urrats honetako helburu nagusia da herritarrak gaiaren kokatzeko beharrezko informazioa eta argipen guztiak jasotzea, alde aurretik adostutako pertsona edo erreferentzien bidez eman daitekeena, zalantzak argitu edo beharrezko azalpen guztiak emanez.
 - » **Lehen informazioa.** Gaiaren inguruan egon daitezkeen ikuspegi ezberdinak gonbida datiezen, adituak (gaiaren esperientzia edo jakinduria duten horiek) eta inplikaturako norbanako / komunitate / eragileak (gaiak zuzenean edo zeharka eragiten dieten horiek). Helburua ez da inplikaturako parte guztiak bertaratzea, bai halaber, diskurtso guztiak egon daitezela ordezkatuak.
 - » **Eztabaida, zalantza eta argipen eskaerak.** Dinamika eta teknika zehatzen bidez, jasotako informazioaz hausnartu eta sortutako zalantza eta galderak formulatzen dira, talde txikietan normalean. Argipenak momentu edo saio horretako pertsonen eman ditzakete, edota ikuspegi gehiago entzuteko beharretik beste saio bat antolatu.

- » **Bigarren informazio aldia (hautazkoa).** Bigarren aldi honetan herritarrek adierazitako zalantza, argipen eskaera edota informazio osagarria eskaintzen da. Lehenengo informazioa eman den egun berean izan daiteke edota bigarren egun batean (eta kasu honetan, gonbidatu-aditu berriak ekarri).

Atal honetan kontuan izateko bi ohar:

- Integrazio fasearen garrantzia: prozesua eta helburuak ondo ezagutu eta gaira gerturatzeko, elkarren artean ezagutzeko eta konfiantza hartzen joateko urratsak eman behar dira lehendabiziko egunean.
- Prozesuari sinesgarritasuna eta balioa emateko udal ordezkari politikoaren presentzia edukitzeak ere baliagarritasun sinboliko handia izango du. Lehen saioaren aurkezpena Alkateak egitea gomendatzen da.

ATAL PROPOSITIBOA EDO DELIBERAZIOZKOA

Bigarren atalaren helburu nagusia da ahalik eta adostasun zabalenean oinarritutako proposamen, ideia edo ekarpena burutzea herritarrekin. Atal honek, aurrekoak bezalaxe, saio bat, bi edota beharrezko guztietan antola daiteke. Hona hemen urrats posible batzuk:

- **Idea eta proposamenak sortu eta lehen idazketa.** Urrats honetan proposamenak formulatzeari ekingo zaio eta horretarako hiru lan nagusi garatzen dira:
 - » Prozesuan erantzun beharreko galdera gogora ekarri, eztabaida gaia zentratzeko.
 - » Zein proposamen mota egin behar da? Nori zuzendutako proposamenak dira?
 - » Gainerako eragileen gomendio eta eskaerak kontuan izan
 - » Proposamenen idazketa lantaldearen funtzioa izango den arren, gaian inplikaturako beste hainbat eragileren gomendio zein eskaerak kontuan hartu daitezke. Zentzu honetan, gomendioak adituek, inplikaturako eragileek edota herritarrek egin ditzakete (gomendioak eta eskaerak nork egin ditzaken hurrengo orrian azaltzen da xehetuago*)
 - » Behin-behineko idazketa: soluzio eta proposamenen lehendabiziko idazketa, proposamenen zirriborroa idatzi
- **Hausnarketa eta eztabaida.** Proposamenak herritarren artean eztabaidatzen dira horretara egokitutako dinamika eta tekniken bidez.
- **Adostasun maila neurtzea, lehen kontsentsu ariketa.** Momentu honetan, kontsentsu egoeraren lehen azterketa egiten da, eta jaso diren proposamen guztien artean hautaketa egin. Adibidez, taldearen gutxieneko batek babesten dituen proposamenek bakarrik egingo dute aurrera (esaterako, taldearen %10ak behintzat babestu behar duten proposamenek egingo dute aurrera).
- **Idea eta proposamenen berridatzi, kontrastatu eta moldatu.** Lehen filtroaren ondoren, bi urrats ematen dira nagusiki:

Aurrera egin duten ideia eta proposamenen lanketa egiten da: gehiago garatu, sakondu, antzekoak diren proposamenak elkartu, indargune-aukera eta ahulgune-arriskuak zerrendatu, proposamenak baloratu etab. (Ez dira aipaturako lanketa guztiak egin behar, baizik eta proposamenen azterketarako

egon daitezkeen hainbat aukera zerrendatu dira).

Ondoren, landutako proposamen horien kontrastea egin daiteke (gaiaren arabera) adituekin, tokiko administrazioko teknikariek, kanpo aholkularitzekin, etab. Proposamenen eta ideien bideragarritasuna aztertuko dute, hainbat ikuspegitik: legezketasuna, eskumena eta gastua.

- **Azken kontsentsu ariketa.** Kontrastearen ondoren berriro ausazko taldeak hartzen ditu bideragarriak diren proposamen horiek eta azken lanari ekiten dio.

Proposamenen adostasun maila neurtzeko ariketak egiten dira (dinamika eta teknika anitzak erabil daitezke), eta herritar guztien artean formulazio zehatzak adosten dira.

- **Ondorioak aurkeztea eta itxiera.** Deliberazio eta kontsentsu prozesuaren emaitza edo ondorio nagusiak aurkeztuko ditu herritar lantaldeak. Aurkezpena administrazioko arduradun politiko zein teknikoei bideratua egon daiteke, prentsari edota herritarrei.

Prozesuaren inguruko itzulketa hau eginik, eta egindako lanaren eta metodologiaren balorazioa osatuz, lantaldea desegin egingo da momentu honetan.

*Proiektuaren hasieran landuko diren proposamenak edota ideiak nork sortzen ditu?

Proposamenak egitearen ardura nagusia herritar taldeak izango du. Hala ere, beste hainbat xede taldek euren ekarpena egin ahal izango dute gomendio edo eskaera moduan. Gomendio edo eskaera hauek guztiak herritar lan taldeak jasoko ditu, guztiak maila berean tratatuz, eta ondoren talde hau bera izango da proposamenen idazketaz arduratuko dena. Aukera ezberdinak honakoak izan daitezke:

- Ausaz hautatutako taldeko herritarrak: lantaldean norbanako gisa parte hartzen duten herritarrak, norbanako gisa edota taldean, proposamenak edota ideiak sortu ahal izango dituzte. Proposamenak egiteko eskumena beti eduki behar dute ausazko taldean parte hartzen duten kideek, eta proposamen horiek planteatuko dituen subjekturik ohikoenak beraiek dira.
- Adituak: (Prozesu batzuetan gertatzen da, ez beti) aditu gisa informazio fasean parte hartu duten pertsonen gomendioak luzatzeko aukera izan dezakete, edota herritarrek hala nahi izanda, proposamenak egiteko eska dakieke.
- Parte inplikatuak: (Prozesu batzuetan gertatzen da, ez beti) gai batek zuzenean eragiten dien eragile, talde edota komunitateei aukera eskaintzen zaie herritar taldeari gomendioak egiteko.
- Herritarrak oro har: (Prozesu batzuetan gertatzen da, ez beti) lurralde horretako herritarrek, norbanako gisa, gai/galdera zehatz baten inguruan ideiak eta proposamenak helarazteko aukera izan dezakete.

PROZESUAREN ONDORIOEKIN ZER?

Ausaz hautatutako herritar lantaldearen emaitza formulatutako galdera eta prozesuaren baldintzen arabera izango da. Norabide horretan, prozesuaren sustatzaileak (tokiko administrazio batek, adibidez) ondorio hauek kudeatzeko eta garatzeko aukera ezberdinak izango ditu, besteak beste:

- Proposamenak bere egin eta politika publikoetan garatzeko konpromisoa hartu. Adibidez, plan bat garatu esku hartze horiekin, entitatearen aurrekontuan txertatu, etab.
- Herritarrekin maila zabalagoan kontrastatu, lantaldeak egindako proposamena herritarren ekarpenetara ireki. Adibidez, lantaldeak plaza baten eraberritzea landu badu, ondoren plaza horren inguruko (auzoko, herriko) bizilagunei aurkeztu eta proiektuari ekarpenak egiteko aukera eman; ausazko lantaldeak hiru proiektu ezberdin proposatu eta herritarrek bozketa bidez erabaki hiru horietako zein garatuko den.

Aukerak arestian aipatu diren bi hauek baina gehiago izan daitezke, baina hala ere garrantzitsuena da prozesuaren hasiera-hasieratik garbi edukitzea lantaldeko herritarrek beraiek egingo dituzten proposamen horiekin zer egingo den.

PROZESU DELIBERATIBOAZ APARTEKO AUKERAK

Gida honetan metodologia zehatz baten inguruko xehetasunak jaso nahi dira: ausaz hautatutako herritarrekin deliberazio prozesu baten bitartez politika publikoen zehaztapenetan parte hartzea, erabakiak hartuz.

Hala ere, ausaz hautatutako herritar metodologiak anitzak dira eta izaera, ezaugarri zein helburu ezberdinak izan ditzakete.

Aurretik aipatu diren atal eta urratsek prozesua bera deliberazio eskeman kokatzen dute, bere sorrera edo izaeran halakoak izan baitziren. Hala ere, ausaz sortutako lantalde hauek prozesu eta egitura eskema arinagoekin garatu daitezke.

3.3. Kontsentsua eta elkarrizketaren kultura.

Gida osoan zehar kontsentsua hainbatetan aipatzen denez, atal berezitu bat jaso da kokapen orokor bat egiteko asmoz.

Erreferentzia bibliografikoak eta ikuspegi akademikoak anitzak, elkar osagarriak eta batzuetan kontrajarriak direla ulertuta, kontsentsuaren inguruko proposamen bat luzatzen da orriotan, hainbat autore eta ekarpenetan oinarrituta.

Testuinguru honetan, kontsentsua honela ulertzen dugu:

"Kontsentsua erabakiak hartzeko prozesu bat da, pertsona guztiek babestu ditzaketen gisako erabakiak modu kooperatiboan garatzea bilatzen duena eta gatazkak modu baketsuan konpontzea ahalbidetzea. Hau da, pertsona guztiek "bere egin" dezaketen erabakia eta harekiko konpromisoa".³

"Proposamen honekin bizi naiteke?"⁴, horixe da erantzun beharreko galdera kontsentsu ariketan, ez aldiz *"hau niretzat perfektua da"*. Izan ere, helburu nagusia da adostasun zabala eduki dezakeen zerbait islatzea formulazioan.

Izan ere, erabakiak hartzeko moduak anitzak dira, eta egoera eta behar ezberdinen arabera, erabakiak hartzeko modu egokiagoak izan daitezke batzuk zein besteak:

- Kontsultiboa: Erabakia hartuko duen pertsonak edo taldeak beste pertsona batzuen iritzia jaso du erabakia hartu aurretik
- Autoritarioa: Pertsona edo talde batek, besterik gabe, erabaki bat hartzen du kontsultarik Gabe
- Ordezkaritza: Erabakia pertsona edo talde jakin bati hartzen uzten zaio (taldeak edo pertsonak esperientzia gutxi, ezagutza-falta edo, besterik gabe, talde edo pertsona horrek gaiari buruzko erabakirik onena hartuko duen konfiantza duten gaitan, adibidez).
- Gehiengoa: Gehiengoaren jarreraren oinarrituta hartzen da erabakia
- Kontsentsua: talde bateko pertsona guztiek babestu ditzaketen gisako erabakiak

Kontsentsuak beraz, ez du zuzenean inplikatzeko erabateko adostasuna edota talde bateko kide guzti-guztiak erabat ados daudenik, baizik eta erabaki hori errespetatu eta bere egiteko prest daudela. Horrela, hiru jarrera desberdintzen dira kontsentsuaren baitan:

- Babestu: erabakiarekiko adostasuna dagoenean
- Baimendu edota albo batera egin: Erabakia ez denean guztiz argi ikusten, baina taldearengan eta erabakia hartzean konfiantza jartzen da
- Blokeatu: Neurri horrek eragotzi egiten du erabakia hartzea.

Zentzu honetan kontsentsua bera prozesu eta prozedura bat bezala ulertzen da, ez ariketa edo dinamika zehatz bezala. Hori horrela izanik, kontsentsu prozesuetan erabakiak hartzeko dinamika eta teknikak anitzak dira, erabaki mota eta prozesu bakoitzari egokitzeko gaitasunarekin.

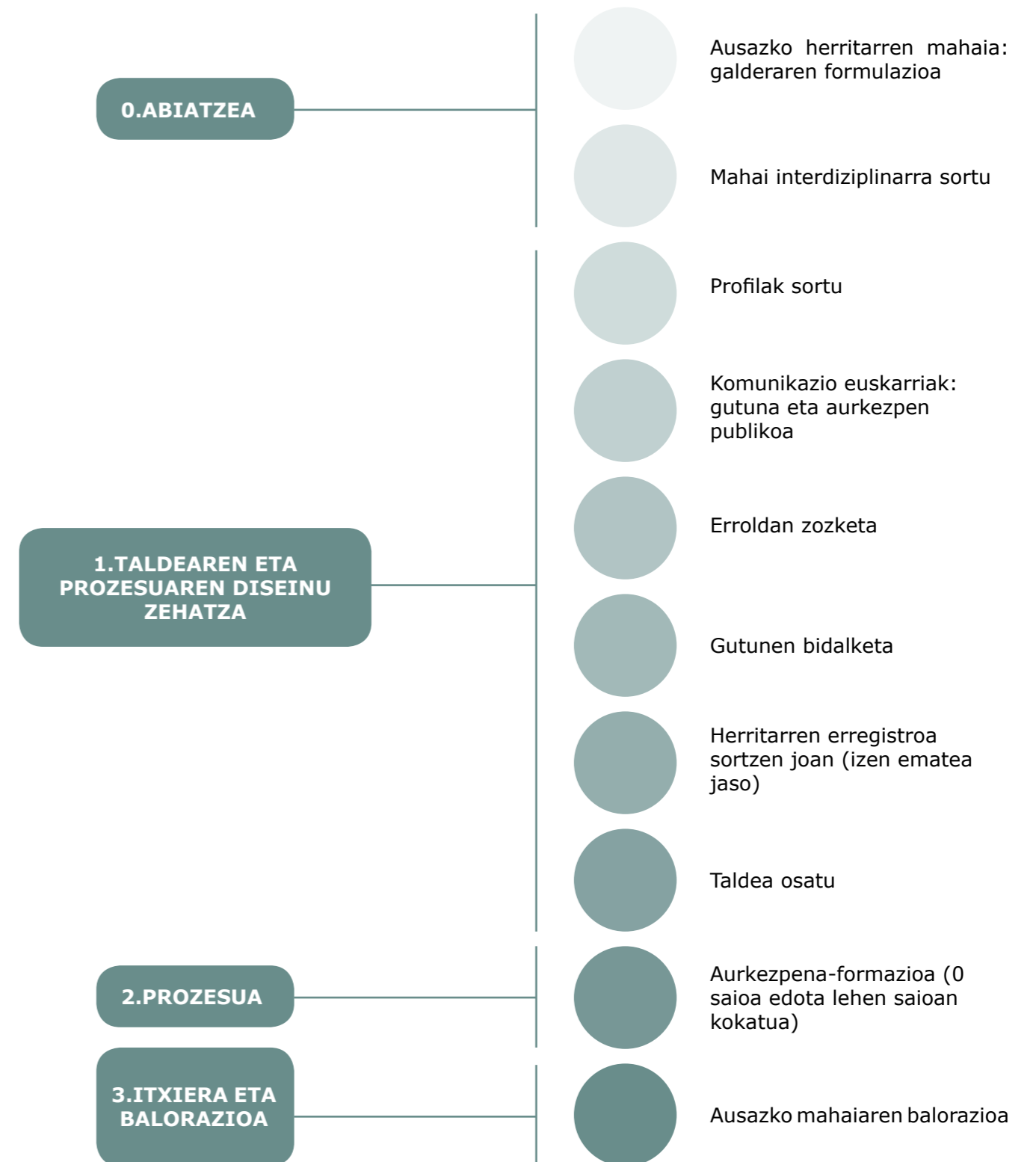
³ Beatrice Briggs, "Introducción al proceso de consenso" 2000.

⁴ Enabling national Initiatives to take Democracy beyond elections. UNDEF-FNUD, newDEMOCRACY.

04. TOKIKO ADMINISTRAZIOAK:

Nola jarri martxan ausazko talde bat gure herrian/hirian?

Honakoak dira ausaz hautatutako herritarren lan mahai bat martxan jartzeko lehendabiziko pausoak:

0. ABIATZEA

- **Ausazko herritarren mahaia: galderaren formulazioa.** Ausazko herritarren mahai bat sortu aurretik, prozesuaren nondik norakoak argi zehaztea komeni da, galdera hauen laguntzaz, besteak beste:
 - » Zein gairen inguruan ariko gara? Gaia edo eztabaida zeren inguruan izango den zehaztu.
 - » Zein izango da taldearen funtzioa eta emaitza? Erabaki bat hartu beharko dute, proposamen-gomendioen zerrenda bat egin, gai baten inguruan egon daitezkeen posizio ezberdinen hautemateak jaso...
 - » Zein galdera edo erronkari erantzungo diote? Formulazio zehatza
 - » Proiektua adostasun politikoarekin abiatzeko aukerarik dago? Udal korporazioa osatzen duten alderdi eta sentsibilitate ezberdinek prozesu hau babesten dute?
- **Mahai interdiziplinarra sortu.** Arduradun politiko zein teknikoekin lan mahai bat sortu, ardura eta funtzio jakin batzuekin:
 - » Zozketarako ezaugarri demografikoen arabera perfilak sortu (ordezkagarritasuna bilatzeko)
 - » Prozesu osoaren jarraipena, balorazioa eta
 - » Gaiaren azterketa eta informazio bilketa egitea, informaziorako baliabideak eta pertsonak bilatzea

1. TALDEAREN ETA PROZESUAREN DISEINU ZEHATZA

- **Profilak sortu.** Tokiko errealitatearen ezaugarri demografiko nagusiak kontuan hartuz, lantaldean parte hartuko duten herritarren profilak zehazten dira.
Esperientzia gehienetan gutxienez hiru irizpide hartu izan dira kontuan, gehienetan sexua/generoa eta adina izaten dira bi nagusiak, eta ondoren, bizilekua, jaiolekua, diru-sarrerak, edota beste hainbat ezaugarri soziodemografiko jasotzen dira.
Urrats honen emaitza izango da taldea osatuko duten pertsona kopuru adina profil sortuta izatea.
- **Komunikazio euskarriak: gutuna eta aurkezpen publikoa.** Ausazko herritarren lantaldeak garatuko duen lana publiko egitea izango da hurrengo urratsa. Prozesuaren xehetasunak aurkeztuko dira, besteak beste, prozesuaren helburuak, prozesuan erantzungo den galdera, erabiliko den ausazko metodologiaren azalpen orokorra, eta prozesu honen berezitasuna dela-eta emango diren hurrengo urratsak: erroldan zozketa egingo da eta hainbat herritarri lantalde honetan parte hartzeko gutuna iritsiko zaie euren bizilekura. Aurkezpen publikoaren helburua da herritarrek gutuna jasotzen dutenerako jakitea gai zehatz bat lantzeko prozesua abiatuko dela eta administrazioak gonbidapena luzatu nahi diela prozesuaren parte aktibo izateko.
- **Erroldan zozketa.** Profilak zehaztuak dauden momentuan, errolda anonimoaren arabera zozketa egiten da eta herritar kopuru handi bat hautatzen da lantaldean parte hartzeko. Lantaldearen tamainaren halako hamar hautatzea gomendatzen da (adibidez, 30 pertsonako talde bat osatzeko, errolda anonimoarekin 300 pertsona hautatzea zozketan), beti ere prozesuaren gaiaren eta testuinguruaren arabera gehiago izan daitezkeelarik.

Zozketa egiteko teknika ezberdinak daude, profil zehatzen arabera hainbat zozketa egitea aukera bat da

adibidez; errolda osoan jende kopuru bat hautatzea frekuentzia baten arabera; edota hauteskundeetarako erabiltzen den software berarekin zozketa egitea.

- **Gutun bidalketa.** Zozketa egin eta prozesua publiko eginda, gutunen bidalketari ekiten zaio. Gutunean prozesuaren ezaugarri nagusiak azaltzen dira: helburua, garatuko den epea, lortuko den emaitza, prozesuaren bultzatzailea, etab.
Horrez gain, lantaldean izena emateko erreferentziak jasoko ditu (izen emateko telefonoa, helbide elektronikoa...)
Interesgarria da tokiko administrazio edo udal baten kasuan, gutuna alkateak edota arduradun politiko batek sinatuta izatea, prozesuari eta partaidetzari garrantzia emate aldera.
- **Herritarren erregistroa sortzen joan (izen ematea jaso).** Gutunak erreferentziako kontaktu batzuk izango ditu, eta bertan jakinaraziko dute herritarrek parte hartzeko asmoa duten ala ez. Horrela, datu base bat sortzen joango da izena ematen duten pertsona horiekin, alde aurretik profiletan zehaztutako ezaugarrien arabera: adina, sexu-generoa, bizilekuaren arabera jaso.
- **Taldea osatu.** Profil batzuetarako pertsona bat baina gehiago izena emanda baldin badago, zozketa prozedurarekin hautatuko dira herritarrek, eta modu honetan, alde aurretik zehaztutako adierazgarritasun soziodemografikoa izango duen lan taldea osatuko da.

2. PROZESUA

- **Aurkezpena-formazioa (0 saioa edota lehen saioan kokatua).** Prozesuaren abiapuntua, lehen aurkezpena, herritarrekin izango den lehendabiziko kontaktua izango da. Aurkezpen egun bat izan daiteke, prozesuaz eta lan taldeaz dituzten zalantzak argitzeko, edota prozesuaren lehendabiziko bileraren lehen atala izango da, beste kasu batzuetan.

Atal honetan garatuko litzake herritarrekin egingo den prozesua, bere osotasunean. Fase honen inguruko xehetasun guztiak 3.2. Ausazko lan taldearen urrats zehatzen proposamen bat atalean garatu dira.

3. ITXIERA ETA BALORAZIOA

- **Ausazko mahaiaren balorazioa.** Proiektuaren balorazioa egiteko unea izango da, parte hartu duten eragile guztiek modu batean zein bestean ekarpena egiteko aukera izango dutelarik. Batez ere, lan mahaia osatu duten herritar taldeak egingo du balorazio sakona, hiru maila bereiziz gutxienez:
 - » Prozesuaren hasieran: lantaldeko kideek prozesuaren abiapuntuan duten ezagupena, emandako informazioa, espektatibak eta itxaropenak ezagutzeko.
 - » Lan saio bakoitzaren balorazioa: herritarrek saio bakoitzaren metodologia, lan egiteko modua, edukiak eta beharrezkoak diren behar hainbat aldagai baloratuko dituzte.
 - » Prozesuaren amaieran: prozesua bere osotasunean, ikuspegi zabalago batetik ulertuta egiteko momentua izango da, ibilbide osoa eta amaieran sortutako edukiak baloratzeko. Horrez gain, aurrera begirako gomendioak ere egin ahal izango dituzte.

05. ERREFERENTZIAK

Erreferentzia bibliografiko nagusiak eta irakurgai interesgarriak:

Gidak:

- Paneles ciudadanos. Una guía para una democracia que funciona. Marcin Gerwin. Polonia Gdańsk hiriaren esperientzia oinarrituta, gazteleraz aurki daitekeen gida bakarrenetakoa. Fundación Plan Abierto editorialaren eskutik
https://citizensassemblies.org/wp-content/uploads/2018/10/Paneles-ciudadanos_ES_web.pdf
- "Enabling National Initiatives to Take Democracy Beyond Elections" NewDEMOCRACY eta UNDEF-en eskutik. (Ingelesez)
<http://online.flipbuilder.com/lkyh/yqik/>
- "How to run a Civic Lottery: Designing fair selection mechanisms for deliberative public processes" Torontoko eredu oinarrituta (Ingelesez)
https://static1.squarespace.com/static/55af0533e4b04fd6bca65bc8/t/5aafb4b66d2a7312c182b69d/1521464506233/Lotto_Paper_v1.1.2.pdf
- New Democracy-ren gida laburrak, Australia. Orri gutxiko (4-10 orri bitartean dituzte gehienek) artikulu sorta zabala aurkituko da lotura honetan: oinarritzko kontzeptuak, deliberaziorako lan taldeen urratsak eta nazioarteko esperientzia ugariren artikuluak (Ingelesez)
<https://www.newdemocracy.com.au/research-and-development-notes/>

Irakurgaiak:

- La democracia es posible. Sorteo cívico y deliberación para rescatar el poder de la ciudadanía. Ernesto Ganuza eta Arantza Mendiarrat. Consonni editorialarekin 2020an argitaratutako liburua.

Erreferentziazko webgune bat:

- Democracia por sorteo. Webgune honetan oinarri teorikoak, praktika eta esperientzia anitzak, eta artikulu interesgarriak topatuko dituzue.
<https://democraciaporsorteo.org/>

06. LABURPEN ESKEMA

AUSAZ HAUTATUTAKO HERRITARREN LAN TALDEA

Zer dela eta erabaki
dugu gida hau egitea?

1. Testuingurua 7 or.

Zer da?

2.1. Zer da: definizio bat eta ezaugarri nagusiak 9 or.

Zertarako?

2.2. Erabilera posibleak: Non, zein gairekin eta zertarako erabil daiteke? 11 or.

Nola?

3.1. Bi baldintza betez 13 or.

Gehiago jakin nahi dut!

5. Erreferentziak 25 or.

Urrats zehatzen proposamen bat

- Atal hezitzailea – informaziozkoa 15 or.
- Atal proposaitiboa – deliberaziozkoa 16 or.
- Prozesuaren ondorioekin zer? 18 or.
- Prozesu deliberatiboaz aparteko auekrak 18 or.

Lan egiteko moduz:

3.3. Kontsentsua eta erlarrizketaren kultura 18 or.

Eta gure herrian nola? Nondik hasi?

4. Tokiko administrazioak. Nola jarri martxan ausazko lantalde bat gure herrian/hirian? 21 or.

Gipuzkoako
Foru Aldundia
Diputación Foral
de Gipuzkoa

ORAIN
GIPUZKOA